

Lilianna Jabłońska¹

Dawid Olewnicki²

Aleksandra Kowalczyk³

Samodzielna Pracownia Organizacji i Ekonomiki Ogrodnictwa
Wydział Ogrodnictwa i Architektury Krajobrazu,
Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego
Warszawa

Polski handel zagraniczny roślinami ozdobnymi w latach 1996-2009

Polish foreign trade in ornamental plants over the years 1996-2009

Synopsis. W celu oceny wpływu integracji z UE na polski handel zagraniczny roślinami ozdobnymi przeprowadzono analizę zmian w ich eksporcie i imporcie w wieloleciu 1996-2009, w którym wyodrębniono dodatkowo dwa podokresy: przed i po integracji z UE. Analizowano kierunek i dynamikę zmian, strukturę asortymentową, saldo obrotów oraz zmiany i relacje cen importowych i eksportowych. Badania wykazały, iż polski handel zagraniczny produktami kwiatarskimi charakteryzuje ujemne saldo obrotów, szybszy wzrost importu niż eksportu oraz wyższy poziom cen importowych. Dodatkowo saldo obrotów występuje w handlu roślinami szkółkarskimi oraz preparowanymi kwiatami ciętymi i zielenią ciętą. Przystąpienie Polski do UE nie miało istotnego wpływu na import i eksport w następnych latach.

Słowa kluczowe: import, eksport, rośliny ozdobne.

Abstract. A long term analysis of foreign trade in ornamental plants over the years 1996-2009 have been done in order to show the influence of Polish accession to the EU on Polish imports and exports. The direction and dynamics of changes, the structure of assortment, the trade balance, as well as changes in import and export prices have been analyzed. It has been found that Polish foreign trade in floricultural products was characterized by a negative trade balance, a faster growth in imports than in exports and a higher level of import prices. However, a positive trade balance has been observed in nursery plants and treated cut flowers as well as foliage. The Polish accession to the EU had no significant effect on imports and exports of ornamental plants in the next years.

Key words: imports, exports, ornamental plants.

Wstęp

Kwiatarstwo to dziedzina ogrodnictwa odgrywająca coraz większą rolę społeczno-gospodarczą. Wyraźny wzrost produkcji kwiatarskiej, o różnym nasileniu w poszczególnych działach w różnych krajach, odnotowywany jest na wszystkich kontynentach [Jabłońska 2008A]. Również w Polsce od połowy lat 90. następował bardzo szybki rozwój sektora kwiatarskiego, w tym najsilniej szkółkarstwa ozdobnego, wolniej

¹ Prof. dr hab., e-mail: lilianna_jablonska@sggw.pl.

² Dr inż., e-mail: dawid_olewnicki@sggw.pl.

³ Mgr inż., e-mail: aleks_kow@wp.pl.

zaś produkcji cebul kwiatowych i kwiatów pod osłonami. W tym ostatnim przypadku szybciej rósł areał upraw roślin doniczkowych niż kwiatów ciętych [Jabłońska 2011]. Rozwojowi światowego kwiaciarstwa towarzyszył wzrost międzynarodowej wymiany handlowej [Grams 2008, Working... 2007, Trych 2009], będący motorem dalszego rozwoju produkcji. Korzystny wpływ ma tu nie tylko eksport, ale również import [Awokuse 2007; Hye i in. 2010]. Jak wykazała Jabłońska [2008B] rozwój produkcji kwiaciarskiej w Polsce w latach 90. ubiegłego wieku miał miejsce pomimo wzrostu importu. Jednak import ten ograniczony był barierami celnymi i obawiano się, iż ich zniesienie wraz z dniem akcesji przyczyni się do znacznego jego wzrostu, stwarzając zagrożenie dla krajowej produkcji. Wielu ekonomistów podkreśla funkcję ochronną cła [Santos-Paulino 2002; Rytko 2009]. Badania Jabłońskiej [2008B] nie potwierdziły tych obaw. W 2005 roku, pierwszym roku pełnej akcesji, import kwiaciarski do Polski obniżył się i był nawet niższy o 13% niż w 2001r. Równocześnie odnotowano wzrost eksportu. Wyniki te oraz rosnące od 2004 roku dodatnie saldo obrotów artykułami rolno-spożywczymi, przy średniorocznym wzroście eksportu i importu o 19% i 18% [Firlej 2010], pozwalają na wysunięcie hipotezy o podobnej tendencji w handlu produktami kwiaciarskimi. Celem niniejszej pracy jest zbadanie i ocena zmian w handlu zagranicznym roślinami ozdobnymi w Polsce w pierwszych latach polskiego członkostwa w Unii Europejskiej.

Metoda badań

W pracy dokonano analizy zmian w polskim imporcie i eksporcie produktów kwiaciarskich w wieloleciu 1996-2009 oraz w dwóch podokresach, przed i po wstąpieniu do UE (1996-2003 i 2004-2009). Analizowano łączne obroty w handlu roślinami ozdobnymi oraz poszczególnymi grupami wyodrębnionymi przez kody scalonej nomenklatury CN. Badano kierunek i dynamikę zmian określając dla wielolecia współczynniki linii trendu, rozumianej jako funkcja regresji względem zmiennej niezależnej czasowej t , wyznaczona dla wartości bezwzględnych i względnych (średnia arytmetyczna dla wielolecia jako 100%), zaś dla obu podokresów określając średni procentowy wzrost roczny. Ze względu na możliwość dokonania prostej poziomej analizy porównawczej, posłużono się trendem prostoliniowym, który dla większości grup wyjaśniał przebieg zjawiska w 70-80%, a w przypadku wartości eksportu i importu ogółem w 86%. Dokonano także analizy zmian salda obrotów, które przedstawiono dla lat 1996-1999, 2000-2004 oraz 2005-2009. W tych samych podokresach analizowano strukturę asortymentową eksportu i importu. Dokonano także analizy zmian cen w handlu zagranicznym, w oparciu o ceny nominalne wyznaczone jak iloraz wartości i ilości obrotów. Określono dynamikę cen importowych i eksportowych, posługując się indeksami o podstawie stałej, wyznaczonymi dla średnich cen w 3-letnich podokresach i przy przyjęciu średniej ceny z lat 1998-2000 za 100%, a także relacje cen importowych do eksportowych w tych samych 3-letniach.

Tendencje zmian w imporcie roślin ozdobnych

Import produktów kwiatarskich do Polski w latach 1996-2009 wykazywał tendencję rosnącą. Wzrósł z 19,7 tys. ton do 62,5 tys. ton, co oznacza średni roczny wzrost o 2 953 tony (tabela 1). W wartościach względnych, w stosunku do średniej wieloletniej, był to wzrost z roku na rok o 7,32%. Najszybciej rósł import sadzonek i kwiatów ciętych preparowanych (suszonych, barwionych, impregnowanych), bo aż o 15,51% i 14,51% rocznie w stosunku do średniej wieloletniej. Równie szybki wzrost odnotowano w przypadku importu zieleni ciętej świeżej, o 11,35% rocznie. Niższym wzrostem, o podobnej dynamice na poziomie 7,28%, 7,34% i 7,80% rocznie, charakteryzował się import roślin doniczkowych, zieleni ciętej preparowanej oraz materiału szkółkarskiego. W wartościach bezwzględnych był to roczny wzrost o 0,63 tys. ton, o 0,06 tys. ton i o 0,77 tys. ton. Najwolniej, bo jedynie o 5,55% rocznie w stosunku do średniej wieloletniej, rósł import kwiatów ciętych świeżych, choć w tonażu oznacza to roczny wzrost o prawie 0,6 tys. ton.

Tabela 1. Kierunek i dynamika zmian w imporcie roślin ozdobnych do Polski w wieloleciu 1996-2009 oraz w latach 1996-2003 i 2004-2009

Table 1. Direction and dynamics of changes in Polish ornamental plant imports in 1996-2009 and in two short periods - 1996-2003 and 2004-2009

Towar	Współczynnik kierunkowy linii tendencji dla lat 1996-2009 (b)				Średni roczny wzrost/spadek w latach, %			
	w ujęciu ilościowym		w ujęciu wartościowym		w ujęciu ilościowym		w ujęciu wartościowym	
	wartości bezwzględne, ton	wartości względne, %	wartości bezwzględne, tys. USD	wartości względne, %	1996-2003	2004-2009	1996-2003	2004-2009
Cebule kwiatowe	357,02	6,12	2 239,50	12,40	9,46	7,26	20,70	13,11
Materiał szkółkarski	774,33	7,80	1 961,60	13,57	21,7	8,97	23,25	15,03
Rośliny doniczkowe	631,53	7,28	3 905,70	15,42	7,60	17,05	19,82	25,23
Sadzonki	144,61	15,51	759,73	20,08	-8,57	73,94	4,37	62,38
Kwiaty cięte:								
- świeże	598,18	5,55	7 084,9	18,07	18,17	9,01	27,99	23,74
- preparowane	32,77	14,51	227,63	24,67	39,19	24,87	24,97	44,39
Zieleń cięta:								
- świeża	349,73	11,35	1 063,40	15,14	37,54	0,56	34,09	2,31
- preparowana	64,78	7,34	241,92	10,71	11,99	2,78	9,91	8,15
Razem	2 953,00	7,32	17 484,00	15,74	12,15	8,47	21,14	19,11

Źródło: opracowanie własne na podstawie pracy Kowalczyk [2011] i niepublikowanych danych GUS.

Dynamika wzrostu importu w ujęciu wartościowym była prawie 2-krotnie wyższa niż w ilościowym i wynosiła średnio rocznie aż 15,74% w stosunku do średniej wieloletniej. W 2010 roku wartość importu wyniosła 236 666 tys. USD, w porównaniu do 26 943 tys. USD

w 1996 roku. Z powyższego wynika, iż sprowadzana do Polski tona roślin była z roku na rok coraz droższa, co może być wynikiem zmiany struktury importowanych produktów, jak i cen poszczególnych grup produktów i pojedynczych produktów. Na efekt wzrostu cen wskazuje bardzo wysoki wzrost wartości importu kwiatów ciętych świeżych, o 18,07% rocznie w stosunku do średniej (z 7 550 tys. USD do 86 274 tys. USD w roku). Przy najwolniejszym wzroście ilościowym importu, jest to trzecia w kolejności grupa produktów kwaciarskich, po sadzonkach i kwiatach ciętych preparowanych, pod względem tempa wzrostu jego wartości. Najwolniej rosła w badanym okresie wartość importu zieleni ciętej preparowanej (o 10,71% rocznie) oraz cebul kwiatowych (o 12,40% rocznie).

Analizując tak długi okres należy zaznaczyć, iż import roślin wykazywał silniejszy wzrost w latach 1996-2003, czyli przed wstąpieniem do UE, niż w latach 2004-2009, czyli po integracji z UE. Dotyczy to zarówno ilości, jak i wartości importu. W pierwszym podokresie import wzrastał średnio co roku o 12,15% w ujęciu ilościowym i o 21,14% w ujęciu wartościowym, zaś w drugim podokresie odpowiednio o 8,47% i o 19,11%. Zjawisko to dotyczy większości grup roślin. Wyjątkiem jest import roślin doniczkowych i sadzonek, którego dynamika wzrostu była wyższa w drugim podokresie. W przypadku sadzonek był to wynik skokowego, bo aż 2,6-krotnego wzrostu w 2006 roku oraz 2-krotnego w 2008 roku. W 2009 roku ich import obniżył się o 25%. Jeśli chodzi o rośliny doniczkowe, największy wzrost miał miejsce w 2007 i 2008 roku, kiedy sprowadzono o 30% i o 50% więcej roślin niż rok wcześniej.

Struktura asortymentowa importu roślin ozdobnych

W imporcie kwaciarskim najważniejszą rolę odgrywają kwiaty cięte świeże i ich udział w wartości importu systematycznie wzrastał, z 28,16% w latach 1996-1999 do 38,47% w latach 2005-2009 (tabela 2). Na drugim miejscu znajdują się rośliny doniczkowe, ale w tym przypadku obserwuje się niewielki spadek ich znaczenia. Udział roślin doniczkowych w całkowitym imporcie w ujęciu wartościowym obniżył się z 25,45% do 21,93%. Trzecie i czwarte miejsce zajmują cebule kwiatowe i ozdobny materiał szkółkarski. Ich udział w wartości importu w dwóch pierwszych podokresach utrzymywał się na mniej więcej stałym poziomie, po czym obniżył się w latach 2005-2009 do poziomu odpowiednio 14,73% i 11,46%. Wyraźnie mniejszą rolę niż wymienione grupy produktów odgrywa w imporcie zieleń cięta świeża, a minimalną wręcz kwiaty i zieleń preparowane.

Tendencje zmian w eksporcie roślin ozdobnych

Eksport roślin ozdobnych z Polski wykazywał w latach 1996-2009 także tendencję rosnącą. W przypadku wielkości eksportu dynamika wzrostu była szybsza niż importu, gdyż wynosiła 9,27% średniorocznie w stosunku do średniej całego okresu (tabela 3). W wartościach absolutnych był to wzrost wolniejszy, bo o 2 678,7 ton rocznie, z poziomu 15,5 tys. ton (1996 r.) do 46,5 tys. ton (2009 r.). Najszybciej, bo o 18,70% rocznie, rósł eksport kwiatów ciętych świeżych, ale ze względu na niski relatywny poziom tego eksportu, roczny wzrost wynosił jedynie 100,16 ton. Relatywnie wysoki wzrost eksportu, o 13,94% rocznie, charakteryzował także kwiaty cięte preparowane. Ale i w tym przypadku w wielkościach absolutnych był on niewielki i wynosił jedynie 160,51 ton rocznie. Nieznacznie mniejszą

dynamikę wzrostu (o 12,53% średniorocznie) odnotowano dla eksportu materiału szkółkarskiego. Należy podkreślić jednak, iż eksport tej grupy produktów cechował największy wzrost biorąc pod uwagę wielkości absolutne. Z roku na rok sprzedawano poza granice Polski o 2,0 tys. ton roślin szkółkarskich więcej. Znacznie niższa dynamika wzrostu cechowała eksport pozostałych grup produktów, a w odniesieniu do cebul kwiatowych obserwowano nawet tendencję spadkową o -0,42% rocznie w stosunku do średniej wieloletniej.

Tabela 2. Struktura importu roślin ozdobnych do Polski w latach 1996-2009, %

Table 2. Composition of Polish ornamental plant imports in 1996-2009, %

Towar	W ujęciu wartościowym w latach		
	1996-1999	2000-2004	2005-2009
Cebule kwiatowe	19,60	19,83	14,73
Materiał szkółkarski	14,61	15,90	11,46
Rośliny doniczkowe	25,45	22,82	21,93
Sadzonki	4,25	1,91	3,65
Kwiaty cięte:			
- świeże	28,16	29,86	38,47
- preparowane	0,40	0,45	0,97
Zieleń cięta:			
- świeża	3,95	7,09	6,98
- preparowana	3,58	2,13	1,81

Źródło: praca Kowalczyk [2011].

Wartość eksportu kwaciarskiego rosła szybciej niż ilość, bo o 11,68% rocznie w stosunku do średniej wieloletniej. W 1996 roku wynosiła 23 682 tys. USD, a w 2010 roku 88 784 tys. USD. Był to jednak wzrost wolniejszy od wartości importu. Największy wzrost wartości eksportu, podobnie jak i ilości, odnotowano dla kwiatów ciętych świeżych i preparowanych. Wzrastała ona średnio rocznie odpowiednio o 24,64% i 15,58%. Wolniej, ale w podobnym tempie, powyżej 12,00% rocznie, rosła wartość eksportu materiału szkółkarskiego, zieleni ciętej preparowanej oraz roślin doniczkowych. O ile jednak dynamika wzrostu ilości i wartości eksportu materiału szkółkarskiego jest właściwie taka sama, to wartość eksportu roślin doniczkowych rośnie wyraźniej szybciej niż ilość. Oznacza to, że w eksporcie roślin szkółkarskich utrzymuje się stabilny poziom cen, zaś za rośliny doniczkowe polscy eksporterzy uzyskują ceny coraz wyższe. Na uzyskiwanie coraz wyższych cen wskazują także współczynniki linii tendencji (b) wyznaczone dla wielkości i wartości eksportu zieleni ciętej świeżej.

Biorąc pod uwagę całkowity eksport roślin ozdobnych zauważa się nieznaczne zmniejszenie się dynamiki wzrostu w latach 2004-2009 w stosunku do lat 1996-2004. W pierwszym 6-leciu wzrastał on średniorocznie o 11,33% w ujęciu ilościowym i o 12,22% w ujęciu wartościowym, zaś w ostatnich 6 latach odpowiednio o 10,53% i o 11,41%. Jednak dla części grup roślin odnotowano po 2004 roku przyspieszenie wzrostu eksportu. Największa różnica dotyczy kwiatów ciętych świeżych i preparowanych. Ich eksport w pierwszym badanym podokresie miał tendencję malejącą, zaś w drugim wzrastał średnio z roku na rok odpowiednio o 33,65% i aż o 203,71%. Większą dynamiką charakteryzował się

także eksport roślin doniczkowych, zieleni ciętej preparowanej oraz sadzonek. Powyższe zmiany nie świadczą jednak o gwałtownym rozwoju eksportu tych grup roślin po wejściu Polski do UE, ale w znacznym stopniu są wynikiem uszczelnienia wschodniej granicy, jako granicy unijnej. W pierwszym pełnym roku członkostwa (2005 r.) wyeksportowano aż 12 razy więcej kwiatów ciętych świeżych oraz 3,5 razy więcej kwiatów preparowanych i roślin doniczkowych niż w 2003 roku. Wolniej natomiast wzrastał po 2004 roku eksport roślin szkółkarskich oraz zieleni ciętej świeżej. O ile jednak Polska nie jest producentem zieleni, to spowolnienie w eksporcie roślin szkółkarskich należy oceniać krytycznie. Posiadając odpowiednie warunki klimatyczno-przyrodnicze do ich uprawy producenci powinni jak najszerzej wykorzystywać korzystne położenie geograficzne dla rozwoju tego działu produkcji.

Tabela 3. Kierunek i dynamika zmian w eksporcie roślin ozdobnych z Polski w wieloleciu 1996-2009 oraz w latach 1996-2003 i 2004-2009

Table 3. Direction and dynamics of changes in Polish ornamental plant exports in 1996-2009 and in two short periods 1996-2003 and 2004-2009

Towar	Współczynnik kierunkowy linii tendencji dla lat 1996-2009 (b)				Średni roczny wzrost/spadek			
	w ujęciu ilościowym		w ujęciu wartościowym		w ujęciu ilościowym		w ujęciu wartościowym	
	wartości bez-względne, ton	wartości względne, %	wartości bez-względne, tys. USD	wartości względne, %	1996-2003	2004-2009	1996-2003	2004-2009
Cebule kwiatowe	-9,41	-0,42	258,04	3,75	-8,78	3,43	20,11	-9,62
Materiał szkółkarski	2 027,70	12,53	2 400,70	12,68	20,20	14,09	28,80	11,45
Rośliny doniczkowe	60,69	5,61	256,19	12,02	7,02	16,54	11,67	36,70
Sadzonki	65,89	4,79	278,23	6,05	6,1	11,08	13,69	-0,30
Kwiaty cięte:								
- świeże	100,16	18,70	901,82	24,64	-3,56	33,65	0,93	36,69
- preparowane	160,51	13,94	582,71	15,58	-8,58	203,71	-9,03	127,50
Zieleń cięta:								
- świeża	16,89	0,79	278,73	11,22	23,47	0,05	32,11	12,15
- preparowana	255,94	6,08	861,13	12,43	10,86	13,90	17,84	17,19
Razem	2 678,70	9,27	5 817,5	11,68	11,33	10,52	12,22	11,41

Źródło: opracowanie własne na podstawie pracy Kowalczyk [2011] i niepublikowanych danych GUS.

Struktura asortymentowa eksportu roślin ozdobnych

Podstawą eksportu kwaciarskiego, o rosnącym znaczeniu, jest ozdobny materiał szkółkarski. Jego udział wzrósł w ujęciu wartościowym z 35,81% w latach 1996-1999 do 39,13% w latach 2005-2009 (tabela 4). Wyraźnie zwiększyła się też rola kwiatów ciętych świeżych. Pod względem wartości ich udział wzrósł z 1,90% do 10,90%, co plasuje je na

trzecim miejscu ex aequo z cebulami kwiatowymi, których rola znacznie obniżyła się. Dekadę wcześniej cebule kwiatowe stanowiły około 19% wartości eksportu kwaciarskiego. Na drugim miejscu znajduje się zieleń cięta preparowana z udziałem utrzymującym się na podobnym poziomie w całym badanym okresie (12,61% i 13,81%).

Tabela 4. Struktura eksportu roślin ozdobnych z Polski w latach 1996-2009, %

Table 4. Composition of Polish ornamental plant exports in 1996-2009, %

Towar	W ujęciu wartościowym, lata		
	1996-1999	2000-2004	2005-2009
Cebule kwiatowe	18,94	20,03	10,40
Materiał szkółkarski	35,81	36,53	39,13
Rośliny doniczkowe	5,36	3,35	4,39
Sadzonki	12,48	11,65	7,82
Kwiaty cięte:			
- świeże	1,90	2,52	10,90
- preparowane	9,27	4,40	8,30
Zieleń cięta:			
- świeża	3,63	6,01	5,25
- preparowana	12,61	15,52	13,81

Źródło: praca Kowalczyk 2011].

Saldo obrotów handlu zagranicznego produktami kwaciarskimi

Od początku transformacji gospodarczej Polska jest importerem netto roślin ozdobnych. Import przewyższa eksport zarówno w ujęciu ilościowym, jak i wartościowym, przy czym ujemne saldo wielkości obrotów, po wyraźnym pogłębieniu się w latach 2000-2004, wróciło w ostatnim 5-leciu do poziomu (w liczbach bezwzględnych) nieznacznie tylko wyższego od poziomu z pierwszego podokresu, natomiast ujemne saldo wartości obrotów systematycznie powiększało się. O ile w latach 1996-1999 wynosiło ono średnio -14851 tys. USD, to w latach 2000-2004 już -39366 tys. USD, a po 2004 roku wzrosło aż do -111919 tys. USD (tabela 5).

Do powyższego deficytu przyczyniały się przede wszystkim kwiaty cięte świeże i rośliny doniczkowe. W przypadku obu grup ujemne saldo obrotów było w całym badanym okresie największe, ze stałą tendencją do pogłębiania się. Deficyt obrotów świeżymi kwiatami ciętymi wzrósł z -11115 tys. USD do -67565 tys. USD, a roślin doniczkowych z -8972 tys. USD do -41128 tys. USD. W ujęciu ilościowym wzrost deficytu był wolniejszy, co świadczy o szybszym wzroście cen w imporcie niż w eksporcie. Wysoki i również rosnący deficyt charakteryzował także handel zagraniczny cebulami kwiatowymi i świeżą zielenią ciętą. Należy zwrócić uwagę na fakt, iż wartość tych deficytów wzrosła w większym stopniu w latach 2005-2009 niż 2000-2004. W ujęciu ilościowym tak wyraźnych różnic nie odnotowano, z wyjątkiem przypadku świeżej zieleni ciętej. Jeśli chodzi o handel zagraniczny pozostałymi trzema grupami produktów, to w całym okresie odznaczał się on dodatnim saldem obrotów, zwiększającym się w kolejnych podokresach. Najwyższym dodatnim saldem charakteryzują się obroty roślinami szkółkarskimi. Wynosiło ono

+3235 tys. USD w latach 1996-1999 i wzrosło do +7667 tys. USD w latach 2005-2009. W ujęciu ilościowym był to wzrost z 1382 ton do 15578 ton. Dodatkowo saldo uzyskiwane jest także w handlu zagranicznym produktami suszonymi i barwionymi. O ile jednak w przypadku preparowanej zieleni ciętej znacznemu wzrostowi salda w ujęciu wartościowym (3,84-krotny) towarzyszył słabszy przyrost salda w ujęciu ilościowym (1,77-krotny), to w przypadku preparowanych kwiatów ciętych w większym stopniu wzrosło saldo ilości obrotów (3,02-krotny) niż wartości (2,28-krotny).

Tabela 5. Saldo obrotów w polskim handlu zagranicznym roślinami ozdobnymi w latach 1996-2009
Table 5. Trade balance of the Polish foreign trade in ornamental plants in 1996-2009

Towar	W ujęciu ilościowym, w latach, t			W ujęciu wartościowym, w latach, tys. USD		
	1996-1999	2000-2004	2005-2009	1996-1999	2000-2004	2005-2009
Cebule kwiatowe	-1541	-4776	-4760	-3085	-7770	-21048
Materiał szkółkarski	1382	6147	15578	3235	3284	7667
Rośliny doniczkowe	-5282	-7053	-9965	-8972	-16657	-41128
Sadzonki	490	912	-63	1680	3589	-2038
Kwiaty cięte:						
- świeże	-7445	-10629	-11663	-11115	-23093	-67565
- suszone, barwione	603	329	1820	2198	1129	5000
Zieleń cięta:						
- świeża	193	183	-3000	-692	-3475	-18235
- suszona, barwiona	2236	3542	3977	1901	4249	7301
Razem	-9507	-14163	-10336	-14851	-39366	-111919

Źródło: obliczenia własne na podstawie niepublikowanych danych GUS.

Analiza cen w imporcie i eksporcie roślin ozdobnych

Pionowa i pozioma analiza porównawcza zmian w imporcie i eksporcie roślin ozdobnych oraz zmian salda obrotów wskazują na wzrostową tendencję cen w handlu zagranicznym, o szybszej dynamice w przypadku importu dla większości grup produktów (tabela 6). Największa różnica występowała w handlu preparowanymi kwiatami ciętymi, gdzie przy cenach eksportowych na mniej więcej podobnym poziomie w całym wieloleciu, średnia cena importowa była w latach 1998-2003 o ponad 80% wyższa niż w latach 1996-1997, zaś w latach 2004-2006 i 2007-2009 odpowiednio prawie 3 razy i 5,4 razy wyższa. Systematycznie w całym okresie szybciej rosły także ceny importowe w handlu świeżymi kwiatami ciętymi i roślinami doniczkowymi, przy czym wzrost cen kwiatów ciętych generalnie był wyższy. Pod koniec badanego wielolecia cena importowa kwiatów ciętych i doniczkowych była odpowiednio 4,74 razy i 2,96 razy wyższa niż na początku, zaś cena eksportowa odpowiednio 3,29 i 2,86 razy. Z kolei ceny importowe świeżej zieleni ciętej rosły szybciej do 2007 roku. W ostatnim 3-leciu uległy nieznacznemu obniżeniu, przy gwałtownym (3-krotnym) wzroście cen eksportowych. Wyższy wzrost cen w imporcie niż w eksporcie dotyczy także sadzonek, ale miał on miejsce właściwie tylko na początku badanego okresu. Jeśli chodzi o ceny cebul kwiatowych i roślin szkółkarskich, to do 2004

roku dynamika wzrostu była wyższa w eksporcie. Ale i tu w ostatnim 6-leciu wzrost cen importowych przewyższył wzrost cen eksportowych. Ostatecznie w latach 2007-2009 średnia cena w imporcie i eksporcie cebul kwiatowych była 2,78 razy i 2,43 razy wyższa niż w latach 1996-97, a roślin szkółkarskich odpowiednio 1,62 razy i 1,55 razy. Tylko ceny preparowanej zieleni ciętej w całym wieloleciu szybciej rosły w eksporcie niż imporcie.

Tabela 6. Dynamika zmian cen w polskim imporcie i eksporcie roślin ozdobnych w latach 1996-2009, %

Table 6. Dynamics of price changes in Polish ornamental plant imports and exports in 1996-2009, %

Towar	Ceny w imporcie				Ceny w eksporcie			
	indeks: średnia cena z lat 1996-97=100%							
	1998-2000	2001-2003	2004-2006	2007-2009	1998-2000	2001-2003	2004-2006	2007-2009
Cebule kwiatowe	169	188	234	278	272	410	249	243
Materiał szkółkarski	85	95	138	162	144	127	164	155
Rośliny doniczkowe	137	171	246	296	148	162	173	286
Sadzonki	212	245	221	226	130	140	141	137
Kwiaty cięte:								
- świeże	132	162	366	474	123	119	223	329
- preparowane	175	186	300	540	96	101	62	115
Zieleń cięta:								
- świeża	102	150	210	183	78	104	164	450
- preparowane	91	89	109	131	105	128	169	206

Źródło: obliczenia własne na podstawie niepublikowanych danych GUS.

Tabela 7. Relacje cen importowych do eksportowych (cena w eksporcie = 100%), %

Table 7. Relationships between import and export prices (export price = 100%), %

Towar	Lata				
	1996-1997	1998-2000	2001-2003	2004-2006	2007-2009
Cebule kwiatowe	114	71	52	108	130
Materiał szkółkarski	152	90	113	128	159
Rośliny doniczkowe	136	126	144	194	141
Sadzonki	78	127	136	121	128
Kwiaty cięte:					
- świeże	47	51	65	78	68
- preparowane	35	63	64	168	164
Zieleń cięta:					
- świeża	169	221	244	216	69
- preparowana	218	189	152	141	139

Źródło: obliczenia własne na podstawie niepublikowanych danych GUS.

Należy podkreślić, iż nie ma wyraźnego wzrostu cen importowych po wejściu Polski do Unii. Wzrost cen w stosunku do poprzedniego 3-letniego okresu był podobny w latach 2004-2006 i w latach 1998-2000. Odczuwalny wzrost miał miejsce tylko w imporcie kwiatów ciętych świeżych. Przy 1,2-1,3-krotnym wzroście w kolejnych podokresach, w

podokresie 2004-2006 wzrost ten był 2,2-krotny. Wstąpienie Polski do UE nie ma także odzwierciedlenia w ruchu cen eksportowych. Silniejszy wzrost miał miejsce, podobnie jak w imporcie, tylko w przypadku kwiatów ciętych. Średnia cena w latach 2006-2008 była 1,88 razy wyższa niż w poprzednim 3-leciu. Wcześniej, przez okres sześciu lat była na mniej więcej stałym poziomie. Dla części produktów silniejszy wzrost cen w eksporcie odnotowano w ostatnim 3-leciu. Wzrosły ceny świeżej zieleni ciętej (2,74 razy w stosunku do poprzedniego 3-lecia), roślin doniczkowych (1,65 razy) i ponownie świeżych kwiatów ciętych (1,48 razy). W dalszym ciągu natomiast obniżały się ceny eksportowe cebul kwiatowych. Należy podkreślić, iż w tym ostatnim podokresie obniżyły się także ceny importowe większości roślin ozdobnych.

W całym badanym okresie dla większości produktów ceny importowe były na wyższym poziomie niż eksportowe (tabela 7). Nie stwierdzono jednak jednoznacznego pogarszania się relacji po wejściu do UE. Na przykład w latach 2007-2009 relacje cen roślin szkółkarskich były na poziomie lat 1996-1997, a roślin doniczkowych na poziomie lat 2001-2003. Pogorszenie się relacji cen eksportowych do importowych miało miejsce przede wszystkim w handlu kwiatami ciętymi preparowanymi oraz cebulkami kwiatowymi. Przed 2004 rokiem ceny importowe były niższe niż eksportowe, zaś w latach 2004-2006 i latach 2007-2009 odpowiednio 1,6 razy i 1,1-1,3 razy wyższe. Jediną grupą o stałej tendencji poprawy relacji cen eksportowych do importowych jest zieleń cięta preparowana, zaś jedyną grupą o wyższych cenach eksportowych w całym wieloleciu są kwiaty cięte świeże.

Podsumowanie i wnioski

1. Od połowy lat 90. ubiegłego stulecia wzrastają w Polsce obroty handlu zagranicznego roślinami ozdobnymi. W stosunku do średniej wielolecia, import rósł średnio rocznie o 7,32% w ujęciu ilościowym i 17,74% w ujęciu wartościowym, zaś eksport odpowiednio o 9,27% i 11,68%, przy niższym jego absolutnym poziomie. Relatywnie najszybciej rósł import sadzonek i kwiatów ciętych preparowanych, najwolniej kwiatów ciętych świeżych, choć w ujęciu wartościowym dynamika wzrostu plasowała tę grupę na trzeciej wśród sześciu pozycji. W eksporcie relatywnie najszybciej rosły obroty świeżymi i preparowanymi kwiatami ciętymi. Niekorzystnym jest natomiast obniżanie się eksportu cebul kwiatowych.
2. Zarówno import, jak i eksport roślin ozdobnych jako całej grupy charakteryzował się wyższą dynamiką wzrostu w latach 1996-2003 niż w latach 2004-2009. W imporcie wyjątkiem są rośliny doniczkowe i sadzonki, których obroty rosły szybciej po wejściu do UE. W eksporcie szybszy wzrost po integracji z UE dotyczył większości grup roślin, z wyjątkiem roślin szkółkarskich, zieleni ciętej świeżej i cebul kwiatowych.
3. Polska jest importerem netto roślin ozdobnych. O ile jednak ujemne saldo obrotów ilościowych po 2004 roku było tylko nieznacznie (w liczbach bezwzględnych) wyższe niż w latach 1996-1999, to w ujęciu wartościowym wzrosło z -14,85 mln USD do -111,92 mln USD. Jest to m.in. wynik wyższych cen w imporcie niż w eksporcie oraz szybszej dynamiki ich wzrostu. W imporcie największy udział mają kwiaty cięte, doniczkowe i cebule kwiatowe, przy pogłębiającym się ujemnym saldzie obrotów. Podstawą zaś eksportu, o rosnącym znaczeniu, są rośliny szkółkarskie z udziałem 39,13% w wartości eksportu. Ich obroty cechuje dodatnie saldo o tendencji rosnącej.

Dodatknie, rosnące saldo cechuje także handel produktami kwaciarskimi preparowanymi.

4. Z przeprowadzonych analiz wynika, iż przystąpienie Polski do UE nie zmieniło w sposób istotny obrazu polskiego handlu zagranicznego roślinami ozdobnymi. Kontynuowane były wcześniejsze tendencje umacniania się w imporcie kwiatów ciętych i roślin doniczkowych, zaś w eksporcie materiału szkółkarskiego. Taki kierunek obrotów handlu zagranicznego nie powinien zagrażać krajowej produkcji, a raczej powinien sprzyjać jej rozwojowi. Koniecznym jest jednak, by dalszemu wzrostowi eksportu towarzyszyło lepsze lokowanie naszych produktów na rynkach zagranicznych i uzyskiwanie za nie wyższych cen.

Literatura

- Awokuse T.O. [2007]: Causality between exports, imports and economic growth: evidence from transition economies. *Economic Letters* nr 94, ss. 389-395.
- Firlej K. [2010]: Globalizacja i integracja europejska – szansa, czy mit dla polskiego agrobiznesu. *Zeszyty Naukowe SGGW seria Ekonomika i organizacja gospodarki żywnościowej* nr 84, ss. 23-33.
- Grams D. [2008]: Zmiany w handlu międzynarodowym na rynku roślin ozdobnych w latach 1995, 1999 oraz 2003. Praca magisterska, Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie.
- Hye Q.M.A., Mustafa A.R., Mahmood K. [2010]: Causality between exports and imports of agricultural sector in the case of Pakistan. *Indian Journal of Agricultural Research* nr 44(3), ss. 201-205.
- Jabłońska L. [2008A]: Pozycja Polski w świecie jako producenta roślin ozdobnych. *Roczniki Naukowe SERiA* t. X, z. 4, ss. 124-129
- Jabłońska L. [2008B]: Rynek roślin ozdobnych w świetle akcesji Polski do Unii Europejskiej. *Zeszyty Naukowe SGGW seria Problemy Rolnictwa Światowego* t. 4 (XIX), ss. 207-216.
- Jabłońska L., Olewnicki D. [2011]: Zmiany w powierzchni upraw ogrodniczych pod osłonami w Polsce w pierwszej dekadzie XXI. *Zeszyty Naukowe SGGW seria Problemy Rolnictwa Światowego* t.11(XXVI), z. 4, ss. 89-97.
- Kowalczyk A. [2011]: Analiza handlu zagranicznego roślinami ozdobnymi w Polsce w latach 1996-2009. Praca magisterska, SGGW.
- Rytko A. [2009]: Rola interwencji unijnych w kształtowaniu handlu rolnego. *Roczniki Naukowe SERiA* t.XI, z. 3, ss. 304-309.
- Santos-Paulino A.U. [2002]: The effects of trade liberalization on imports in selected developing countries. *World Development* t. 30, nr 6, ss. 959-974.
- Trych A. [2009]: Wybrane zagadnienia importu roślin ozdobnych na obszarze Unii Europejskiej. Praca magisterska. Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie.
- Working Document of the Commission staff on the situation of the flowers and pot plants sector over the period 2000-2006. [2007]. European Commission, DG for Agriculture and Rural Development.